

CONSECINȚELE „FLIRTULUI” PETROLIȘTILOR MOLDOVENI CU DECIDENȚII POLITICI

Ion MUNTEAN

Ingerința decidenților politici în procesul de stabilirea a prețurilor la carburanți este o practică foarte vizibilă, fiind recunoscută și de către reprezentanții unor companii petroliere ce activează în Republica Moldova. În rezultat este compromis cadrul stabil și predictibil de dezvoltare a pieței, iar perspectiva înrădăcinării principiilor concurențiale devine și mai îndepărtată. În primele 2 luni ale anului 2021, prețul produselor petroliere a cunoscut o creștere care s-a reflectat diferit pe piața din Republica Moldova, comparativ cu evoluțiile de pe piața din România, de unde sunt importate majoritatea cantităților de produse petroliere. Peste 65% din piața produselor petroliere este deținută de 6 companii, iar peste 80% din importul de benzină A95 este asigurat de doar 3 companii.

Tendința actuală de revenire a prețului petrolului la cotațiile de până la criza pandemică are o reflectare distorsionată pe piața din Republica Moldova, care utilizează ca referință cotațiile barilului de petrol. Aceeași tendință se evidențiază și în raport cu evoluția prețurilor carburanților pe piețele din țările de origine a produselor petroliere, în mod special România. Ritmul de creștere a prețului carburanților în primele două luni ale anului 2021 este semnificativ mai mare față de creșterea cotațiilor produselor petroliere la bursele de referință, iar acest lucru este primit cu nemulțumiri de către consumatori.

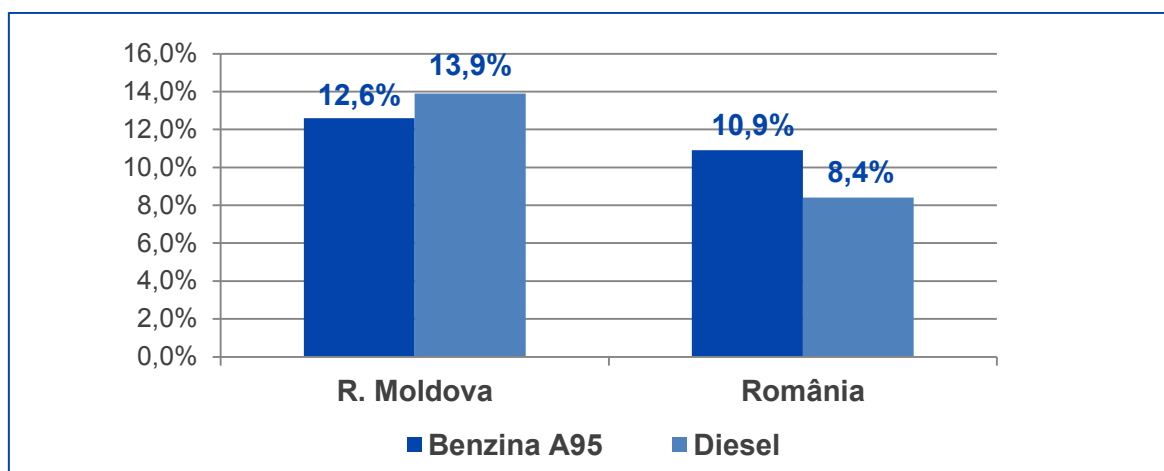
Problema majorării prețului carburanților are un impact dur asupra consumatorilor și economiei afectate profund de criza pandemică, în special a agricultorilor, care încep lucrările de primăvară. Majorările la limita de sus a prețului carburanților atunci când cotațiile produselor petroliere cresc și micșorările la limita de jos atunci când cotațiile produselor petroliere scad denotă specificul pieței produselor petroliere din Republica Moldova cu un caracter accentuat de instabilitate și vulnerabilitate la evenimentele politice.

Principalul furnizor de produse petroliere pe piața din Republica Moldova este România, deținând cotă de 99,94% la benzină și 87,26% la motorină din totalul importat, conform datelor ANRE pe anul 2019. Din cantitățile totale de produse petroliere importate, motorina deține o pondere de peste 70%, iar benzina – peste 19%. Peste 65% din piață este deținută de 6 companii, iar peste 80% din importul de benzină A95 este asigurat de doar 3 companii.

În primele 2 luni ale anului 2021, prețul produselor petroliere a cunoscut o creștere, care s-a reflectat diferit pe piața din Republica Moldova, comparativ cu evoluțiile de pe piața din România, de unde sunt importate majoritatea cantităților de produse petroliere. Astfel, la

1 martie 2021, prețul mediu de comercializare a benzinei A95 în RM a crescut cu 12,6% începând cu 4 ianuarie 2021, pe când în România creșterea a constituit 10,9%. În cazul motorinei, discrepanța în creșterea prețului a fost și mai mare: astfel, în aceeași perioadă, prețul a crescut cu 13,9% în RM, iar în România – cu doar 8,4%.

Evoluția prețurilor la carburanți în primele 2 luni ale anului 2021

Sursa: <https://www.globalpetrolprices.com>

Reflectarea distorsionată a evoluției prețurilor la carburanți pe piața locală este explicată, în primul rând, de practica tendențioasă a companiilor petroliere de a recupera anumite venituri, ratate pe parcursul anului 2019 din cauza alegerilor parlamentare din noiembrie 2019. Totodată, acestea încearcă să acumuleze și un capital de rezervă, care să amortizeze eventuale pierderi în viitorul apropiat în cazul unor noi alegeri parlamentare. „Flirtul” companiilor din domeniul petrolier cu forțele politice a devenit o tradiție pe piața din Republica Moldova, lucru ce face vulnerabilă activitatea acestora la evenimentele politice. Din această cauză piața nu se dezvoltă după principii concurențiale libere, ci este ghidată de reguli nescrise și interese de grup.

În vederea reflectării obiective a evoluției prețurilor produselor petroliere pe piața din Republica Moldova este necesar, în primul rând, decuplarea dialogului neformal dintre companiile petroliere și decidenții politici. Acest lucru ar fi posibil prin penalizarea acestora atunci când încearcă să-și compenseze pierderile din perioadele preelectorale. Aici un rol important îl are Consiliul Concurenței. În al doilea rând, instituțiile direct vizate de monitorizarea activității companiilor petroliere trebuie să demonstreze mai multă independență și să sporească vizibilitatea activității lor legate de monitorizarea pieței și intervențiile operate. În special, Consiliul Concurenței trebuie să demonstreze rezultate vizibile privind înțelegerea de cartel la stabilirea prețurilor de către companiile petroliere din RM. În ceea ce privește ANRE, rolul acestei instituții este foarte important în transparentizarea activității companiilor petroliere pentru a oferi consumatorilor suficientă informație credibilă.

În cazul în care actorii cheie din domeniu nu intervin pentru a redresa situația, sectorul economic și consumatorii vor deveni și mai vulnerabili la creșterea prețului produselor

petroliere, fapt ce ar putea deriva în acțiuni de proteste în masă. La rândul lor, companiile petroliere riscă să fie readuse în cadrul de reglementare a prețurilor în pofida faptului că această abordare nu este susținută de cadrul de politici sectoriale al UE, transpus și în legislația RM. Lipsa acțiunilor din partea autorităților publice, în special Consiliul Concurenței și ANRE, va conduce la discreditarea imaginii acestora și va inhiba dezvoltarea pieței.

Creșterea prețurilor produselor petroliere este inevitabilă pe termen scurt și mediu, iar menținerea abordării tendențioase de ajustare a prețurilor pe piața locală la evoluțiile prețurilor de pe piețele de referință va spori nemulțumirea consumatorilor. Ingerința decidenților politici în procesul de stabilirea a prețurilor la carburanți este o practică foarte vizibilă, fiind recunoscută și de către reprezentanții unor companii petroliere ce activează în Republica Moldova. În rezultat este compromis cadrul stabil și predictibil de dezvoltare a pieței, iar perspectiva înrădăcinării principiilor concurențiale devine și mai îndepărtată.